

ACC. NR. 2H34

Landskap: SKÅNE Upptecknat av: W. Richter.
Härad: FROSTA Adress: _____
Socken: ÖSALLERUP Berättat av: Frz Jöns Ols.
Uppteckningsår: 1929 Född år i 76 år

Uppteckningen rör Se. Regist.

Sid. 4

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10 Sid

2434

1.

Systematiskt register:

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2434

2. A:e Skogssnuan och pigan.
3. J:e Frieri och gåvor.
4. L:d Nyodling av mossar.
5. N:a Julen: Slakt, bak, tiggeri, ljus. julfint, julkronor, julhalm
julgranar, julkärvar, julklappar, julbordet, dödstydo,
julaspöken, julagillen, nyårsvaka, "julaknutan"
10. N:b Påsk. Stjälja mjölk m.m. skärtorsdagen.

2434

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2.

Ac

Skogssnuvan.

Skogssnuvan.

På ett grannställe, där det var mycket skog
kom om kvällarna skogssnuvan. Pigan kunde då inte spinna
händerna gingo, men hjulet stod stilla.

2:e
3.

2434

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Frieri.

Frieri och
gåvor.

Förr gick käringar långa vägar och "friade" åt andra och fingo därför avtalade belöningar. Vid gillan brukade de unga bli bekanta med varandra. Sen kom karlen titt och tätt, men "de var inte ihop" förrän de varit hos prästen.

Karlen brukade ge sin fästmö silkekläden, "töj" /tyg/ till klutar, kappa e.d. och i marknadsgåva gärna en psalmbok. Min morfar gjorde skätteträn, "liasom torsklar"/klappträn/, och sådana tingade de till sina fästmör.

Dessa i sin tur gäva karlarna en halsduk, förhänge, virkade muddar, handstickade strumpor e.d.

Till sist skulle de blivande bruden ge sin make en "brogemansskjorta" av sockerduk med fastsydd krage och veck.

1:e och 2:e

Lid
4.

2434

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Odling.

Odling.

Vi hade stora mossar, och dem odlade vi upp undan för undan. Vi hackade upp stora "törer" /torvor/- vi glyttar fick resa upp dom, och så skulle vi lägga upp "Boss /halm/ å bränne" och bränna svären. Sen skulle askebunken bredas ut, och därpå var det färdigt att plöja. På större ställen använde man både hästar och oxar, men på småställena fick man ofta inskränka sig till att köra med "koerna". Somma sådde rovor och sedan havre, vita morötter och sådant. Sen "gropade de ut mossarna" /dikade/, och sen kunde där sås säd för jännan.

S. Käna
Frosta
B. Sallerup, Sk
july 1929

W. Richter
W. S. S. S. S.
76 år
2434

W: a
5

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Om julen.

På efterhösten slaktades ett par får och omkring åtta dagar före jul slaktades ett stort kreatur och ett par svin.

Slakt.

Så bakades det ett par tre bak. Där var "skål-labrod", som skulle gömmas ända till påsk- och det höll vi glyttar inte minst på. Dessa kakorna voro avlånga, men det fina siktebrödet var bakat i runda kakor. En hel del bakades till de fattiga - på somliga ställen ett helt bak. Det var mest gamla kringar, som stickade strumpor, och de skulle ha litet extra till julen, förutom en mängd andra, som gingo omkring vid denna tiden isynnerhet, ty då vägrades ingen, som bad om något. De fattiga levde ju enbart på tiggeri. Jag minns min syster: hon hade bakat en hel korg /skäppekorg/ kavringar, och det gav hon bort på en dag.

Om julen.

Bak.

Jultiggeri

Skolemästaren och dragonenskulle till jul ha en mark smör, ett fåralår och ett halvt svinahuve.

Ljus skulle också stöpas till julen, och det gjordes i varje hem. De vanliga tiggarna skulle också ha ljus. Ljus. Ljusstakar gjordes av trä och kläddes med papper i olika färger.

Julöl skulle bryggas, och överallt skulle göras fint Julfint. före julafton. Väggar kalkades - Ty tappter hade man inte då. Detsamma gjordes även vid midsommar, och här och var målade man därefter blå stjärnor eller kanske rentav någon ranka i blått. Drättar hägdes upp och lades på bänkarna och enris ströddes på golvet.

Julkronor hängdes upp och fingo liksom vävnaderna Julkronor. hänga uppe hela julen. De voro runda och gjorda av papper och ibland så stora, att ett ljus kunde vara inuti. En del kunde av papper klippa ut och göra gubbar och hästar, som fästes utanpå kronorna.

Ibland köptes prydnader i form av fåglar och sådant, och hängdes upp här och var i stugan.

Julhalm togs in och lades på gävet att ligga och Julhalm. spralla i under julen. Vi hade det bara en gång, som jag minns.

Vi glyttar togo små granar och klädde så gott vi kunde. Julgranar.

På större ställen satte de ut julkärvar till julkärvar.
småfåglarna, ty dessa såväl som kreaturen och de
övriga husdjuren skulle vid jul inte lida någon nöd
utan ha det så bra som möjligt. Där för gick kreaturen
bättre och rikligare foder under julen.

Då allt annat var i ordning julafton, skulle vi
tvätta oss riktigt och byta om kläder helt och hållet

Julklappar gavs inte mycket då för tiden, men Julklappar.
kom främmande som t.ex. i mitt hem mina morbröder, så
skulle de ha med sig. Somna kläde ut någon med rött
på huvudet och gav honom en korg på armen, i vilken
han skulle ha julklapparna, och så gick han och delade
ut dem. Somna kastade in julklapparna istugan och
gingo sedan in en annan väg, så att de inte skulle veta,
vem som kastade in dem.

Julafton dukades julbordet och sattes fram
grötafatet och öl, som skulle stå över julanatten Julbordet.
till de döda, som då skulle infinna sig.

Julaftonskvällen skulle askan i spisen klappas Dödstyda.
till ordentligt, och på morgonen skulle där stå en
fot eller ett avtryck av en som skulle dö under det
kommande året.

Ibland klädde de ut sig i skymningen /vid jul fick Julaspögen.
de göra vad hyss de ville/ och kom in och snackade
"tyska". Det var skumt, så jag kände inte igen den
utklädde och blev rädd. Man skulle ju söka förställa sig
och ändra rösten, så att ingen kunde känna igen en. - En
hade klätt ut sig till käring och kom in i en stuga,
där hon sökte härbärke över natten. Husbonden svarade:
"Vi låna inte ut hus te kärringar, för de kanske lämna
någon onge ätter se....." -Då kunde den utklädde inte
längre behärska sig utan röjde sig med ett skratt.

Julaspögen behövde inte ~~væra~~ levande. Gubbar
kläddes ut av halm o.d. med gamla kläder på och ställdes
i stugorna eller fastorna, så att de föllo in, då dörren
öppnades. De kunde skrämmas sådant. Oförmärkt sökte man
sedan skaffa den till ett annat ställe.

Juldan skulle alla vara hemma, men sen började Julgillen.
julgillena. En kväll voro vi på vart ställe och roade
oss med julalekar och pantlekar. Musik hade vi inte tätt
utan sjöngo mest till lekarna.

Det nya året skulle vi alltid vaka in. Då kom Nyårsvaka.
alltid någon eller några från naboställena. I kvällningen
fingo vi dm kaffe och kakor och "kvällsmat" vid 11- 12
tiden : smör, ost, syltefläsk och rödbetor och risengröt.

2434

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

9.

5

Senare på kvällen /eller morgonen/ fingo vi åter kaffe, smör och bröd och kakor.

"Knut" samlades så mycket bråte som möjligt i en stor säck - det skulle skramla hra - och så kastades hela säcken in i stugan med stort väsen: julen skulle köras ut. Knut.

/Vid julatiden brukade de fara in till Lund och sälja säd./

Skåne

cl: b-

10.

2434

Upp. N. Richtas

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESÄRNT

Bar. J. J. Ols
76 år

Påsk.

Påsk.

Skärtorsdagen brukade en del köpa eller låna av andra för att "få makt med" dessa eller deras egenfom. Då kunde de ju "stjåla mjölk" o.d. från varandra, och därför gällde det att vara på sin vakt och varken sälja eller låna utnågot den dagen. En kvinna kom till min morfar och ville köpa "pantoffler" skärtorsdagen. "Du har under sängen så många du behöver," svarade morfar, "gack du hem din rålia trollpacka"!

Skärtorsdagen.